Qui trinca paga

508

Acte unich.

J. Arquengol

1872.

Qui trenca, paga.

BIBLIOTECA CENTRAL BARCELONA

(En un acte y vers.)

per

Joan Gelabert.

1868.

Personas.

—

Sra Munda. — 27
Teresita
Rin D. Ygnasi. Saludas Vila
Sr. Rafel.

Acte únich.

-

Sala recibidó amoblada ab
sencillés si bé ab gust. Por-
tas al fondo. A dreta y es-
querra entre mitj un arma-
ri de caoba. A la dreta en
prime y segon terme, dos
portas, é igualment à la
esquerra, las cuals figuran
dar à altres tantas habita-

cions pertenëixents als hos-
pedats en la casa.
Al aixecarse el telò apareix la
Señora Munda adormida
aprop de la taula. Treseta
surt ab precaució per la por-
ta dreta del foro ab un en-
voltori en brasos que figura
ser una criatura de pochs dias.

Escena 1.
Srā Munda, Treseta.

Tre. Ay, Deu meu! quin tremolo!..
pareix que un robo cometia!

Mes per fi he lograt entrar
qu'era l'que mi daba mes pena!
-Per los informes que he pres
lo seu cuarto es à la esquerra
primera porta: es aquell,
no hi ha dupte; mon projecte
es ocasió de posar
en planta... Ningú m'observa.
Posem mà à la obra y prudencia!

(Entra en la habitació es-
querra 1ª porta. Pausa. Se
sent trucà luego, primè pau-
sadament y despres ab forsa.
Dreta surt sobresaltada sen-
se el bulto.)

Ay. Deu meu! Están trucant!..

Ji m'arriban a sorprende!
Ahont me fico? En aqueix cuarto...
y al mateix teps podré veure...

(Entra à la 2ª porta de la dreta'
La Srà Mercuda và despertantse
gradualment.)

Mun. Ah!..

(despertantse y fent un badall.
(Se sent trucà.)

Com m'habia adormit!
Trucan: qui diantre deu esser.
Anem à obri.

(se dirigein à la porta à temps
que entra D. Rafel.)

Ra. Bona nit.
Mun. Ay, ay! es vosté?

Ra. Be ho sembla.

Escena 2.

Sra Munda, D. Rafel.

Mun. No habia trucat avans?

Ra. Si, pro à una apretada forta
veig que se m'obra la porta.

Mun. Será un descuit!

Ra. Si, un de tants!
Voste viu molt descuidada
y ara ab aquet desconcert
hi ha molts robos.

Mun. Es molt cert
No 'm passara altre vegada.
Ja m'assegurare be.

Y avuy vi molt aviat?

Ra. Es que estaba fastidiat
y aburrit en lo case.

Mun. Alli parlant de politica
be's passa l temps pro depressa.
Y que diuhen? tindrem fressa?

Ra. La situació es bastant crítica.

Mun. Donchs vol dir que hi ha misteri?

Ra. Corren varias opinions,
y es facil que hi hagi rahons
si no's cambia 'l ministeri.

Mun. Be diu qu'es prou liberal.

Ra. Pro no's fan economias.
y passan dias y dias
y el pais sempre mes mal.

Mun. Vosté que llegeix tants diaris

prou ne deu está enterat.

Na. Cert: y estich já fastidiat
hasta dels meus partidaris.

Mun. Vosté crech qu es dels encesos.

Ra. No: ara só dels apagats.

Mun. Já já bé, perque aquells gats
volen parti 'ls interessos:
y no es just que 'l que ab sas suádas
s'ha guanyat un tros de pa
li vulguin fé aixi esquitpá
las onsas arreplegadas.

Ra. Vosté ab aixó no hi entent.
per lo tant deixemho corre.

Mun. Si, que vaigin á la porra
y 's quedin ab son intent.

Ra. D. Ygnasi?

(variant de converia.)

Mun. Jo ho vingut
y ai fet m'estranya bastant.
Ra. Pobre! estiguia enamorant...
Mun. Cà! Si may n'ha sapigut.
Ra. Com no? Que poca memoria!
no's recorda dels passeigs
del istiu, y dels fasteigs
que ells nos contaba? Una historia
y bona's podria fer
ab lo cas d'aquella... amiga
que li vá tramá una intriga
per esplotarli el dine.
Mun. Ara al fi's'ha reposat
y viu tranquil y content:
aixó's deixa pel jovent;

mes ell, à la seva edat...

- Ra. Que tinguem faltas y amors
is joves, es natural!
pero un vell tan carcamal!..

Mun. Oh! y carregat de dolors!

Ra. No veu, jo estimo una noya
ab tal pureza de cor,
com pur y grat es l'olor
que despedeix una toya.
Y es tant desinteressada
ma passió, que no hi ja mella
dins mon cor.

Mun. Que's casa ab ella?

Ra. Oh! no puch.

Mun. Perque?

Ra. Es casada.

Mun. Be!.. Vaya un desinteres!..
pobre del cap del marit!

Ra. Que diu ara? O no li he dit
cla, o vosté no m'ha compres.
Jo l'estimo molt y molt
pero com se que's casada
m'acontento ab la mirada
que puch arreplegá al vol.
Ara faig lo seu retrato
y l'seu marit s'ha empenyat
en que l'acabi aviat.

Mun. Ja hi deu aprofitá'l rato.

Ra. Ahi á la nit jo m'estaba
al teatro, entremitj dels dos...
y...

Mun. (Com debia fé l'oi!)

Ra. Ma gran passió li pintaba!
Mun. Jenie bronja, se supona!
Ra. Vosté sempre está de broma!
Mun. Vamos, no s'enfadi, home!
Ra. Al veurerla tan airosa
li dich que estaba embobat.
Moun. Y 'l marit?
Ra. Ell no veu res
ó si ho veu, fa 'l desentes.
Mun. (Ja hi estará acostumat.)
Ra. A ell lo que mes l'amohinaba
que un morquit qu'estaba al frente
tot enguantat, ab el lente
de fit á fit la miraba.
Mun. Potsè era un amich.
Ra. Que es cás!

Si ella 'm deya molt modesta,
aquet jove ja 'n molesta
perque sempre 'm ve' al detrai.

Mun. Crech que obran la porta?

Ra. Si:
deu se' D. Ygnasi.

Mun. Es ell!

Yg. Santa nit!

(entrant.)

Ra. Buenas!

Mun. 'L vell,
quinas horas de veni!

Escena 3.

Dits, D. Ygnasi.

Yg. Y donchs dona, que hi vol fer.

Mun. Son prop de las dotse, ay dà!

Yg. Vinch del teatro Català.

Ra. Ola! Y que han fet de bo?

Yg. Phe'!

Un drama com de costum

se fan ara... qu'es titula:

"L'amors de donya Tula

ò Una flor sense perfum."

Mun. Caram! ja deu sè bonich!

Yg. Oh! molt: li dich que s'ho val:

passa en un castell feudal

pels encontorns d'Hostalrich.

Mun. Y com comensa?

Yg. Oh! es molt llarch;

y si tot li haig d'esplica...

Ra. (Ja ni ha per rato.)

Mun. Veura.

Contim lo pas mes amarch.

Yg. Surt un noble enfarinat
fent l'amor a una pastora
y ella alli, plora que plora,
per treuressel del costat.
Luego 's presenta un minyo
que sens dupte es fill del noble
y desafia a n'al noble
insultantlo d'allo bo.
Ell li diu que no 's rebaixa
ab gent de tant baixa esfera
y 'l minyo fet una fiera'
del pit li arrenca una faixa.
'L noble per fi, furios,

exclama: "Anem, no m'arredras!
- y surten à cops de pedras
de alli desafiats tots dos.

Mun. Caramba, quin cop mes fort!
Yg. Ja ho pot dir, senyora Munda.
Mun. Y s'han donat bona tunda?
Yg. Dah! y el noble queda mort.
Ra. Home, sab que considero?
Yg. Digui.
Ra. Que aquet desafio
encar que mostra molt brio,
la vritat, no fa guerrero.
Yg. Es molt cert.
Mun. Que mes han dat?
Yg. Una perra o entremes
que à mi no m'ha fet el pes.

Mun. Ay, ay! Donchs no li ha agradat!
Que no feya riure!

Yg. Ca!
ni menos solta temia.
Tot l'asumpto es componia
de un que'l volen fe casa.

Mun. Oh! Voste com es solte
y no te amichs ni parents,
en tractant de casaments
ja no vol saberhi re.

Yg. Ah, no, no! Aixo es la gran vida.

Ra. Vamos! Si una noya 'l cor
li daba...

Yg. Li faria 'l sort,
crequiho, l'enviaria a dida.

Ra. Home, tambe es cosa forta!..

Que acaï l'han encarmentat?

Yg. No; meï se'n que'l ser casat
solsament disgustos porta.

Ra. Lo que diu es un eresé!
Hi ha de tot.

Yg. (No m'enganyas.)
Ja 'ls conech las sevas manyas!..
Escolta y jutgi després.
Suposemnos que un soltè
sen va à un ball à divertirse
com ningú 'l lliga, permís
per fer broma ab totas té.
Ell de minyona en minyona
va repartint lo seu cor,
com va fent de flor en flor
la voluble papallona.

Mee dirà que algun moment
es precis fer l'ós, es cert;
pero en cambi està cubert
del murmuri de la gent:
A contrari, hi va un casat,
en companyia i suposa
de sa idolatrada esposa:
com ja té sa llibertat
venuda, per mes que ràbia
buscant, no troba acullida,
perque diuhen desseguida,
aquet ja es aucell de gavia.
Y al fi no sabent que fer,
casat. de rebre desaires
surt del salò à pendre 'ls aires
s' 's fica dintre 'l café.

Ella acoiada per molts
que la voltan, fent l'aleta,
tot fentse un poch la coqueta
i presta a donà uns cuants vols.

No
Que 's diverteixi es molt just
diu ell, que res l'amohina,
sens veure que està en berlina
y 'l retallan que es un gust.

Y mentres balla una polka
gronxantse a compàs de orquesta,
el marit paga la festa
y 'l seu honor se revolca.
Ell porta la creu tot sol
y 'l gasto 'l fán los demés...
Oh! hi ha avuy uns llamines
que 'l dols 'ls agrada molt.

Ra. No tant, no tant!

Yg. Ja era dit,
y cregui bé qu'es aixi.
Solté se n podrà desdir,
pero jamay sent marit.
Y per ultim, sense guaita,
li dire 'l que 'l dit pro reza:
"Val molt mes ana à dispesa
que no pas ser cap de casa."

Mun. Egoista!

Yg. No 'n tinch res:
cuant se que algu 's vol casa,
hasta hi dono un cop de ma;
vegi si hi prench interes.
Qu'es casi tot lo jovent,

(entusiasmat.)

no 's cregui que 'm causa espant;
pero jo..

Mun. No cridi tant
que 'es mol tart.

Yg. Està corrent.
Anemsen donchs cap al llit.

Ra. Ab lo permis de voste
jo tambe me 'n hi anire.

Mun. ~~Hem~~ Vaig per un llum.

(se 'n và fora uquerra.)

Yg. Bona nit.

(pren un llum que ha deixat
encen la senyora Munda per
ell y entra al seu quarto.)

- Pausa. -)

Escena 2ª.

Rafel.

No comprench com D. Ygnasi
tenint bona posició
y à mes à mes agradantlhi
com demorba l'seso hermos,
vagi aixis à salt de mata
arrostrant las privacions
è impertinencias que porta
lo viure aislat y sol.
Es cert que eixa llibertat
val tots los diners del mon,
pero com tot tè mil contras,
fet y fet trobo es millor....

afluixa un poch, y se aucell
de gavia y no aucell de boch.

Escena 5.

Dit, Munda ab un llum.

Mun. Tingui l llum.

(dantli un candelero.)

Na. Senyora Munda,
demà cridim à las nou:
no se 'n descuidi.

Mun. (ab guaita.)
Vol dir
qu' es despertarà?

Na. Prou, prou.

Mun. Si, sempre diu lo mateix,

pró com tè 'l dormi tan fort
per mes que una s'escarrassi
à cridarlo, no respont.

Ra. Bé, com que tinch la costum
d'anà al llit cuant surt lo sol
m'agrada fer matinada.
Pero, demà sobre tot
no s'oblidi de...

Mun. (ab intenció maliciósa.)
Ah, tunante,

Ra. Ay, ay, que vol dí ab aixo.

Mun. No res, no.: Que ha de donar
al retrato l'ultim cop.?

Ra. Qu'es maliciosa voste!
sempre pensa lo pitjó.

Mun. Vol dir? Anem à descansar.

y fins á dema...

Ra. A las nou.

(Rafel entra al seu quarto la re-
nyora Munda se'n vá pel foro
esquerra ab la llumanera. La
escena queda foscá: á poch rat
Treseta ab precaució, mirant al
quarto de D. Ignasi.)

Escena 6.

Treseta.

Ja comensa á está ab temor.
Já rato que al cuarto ha entrat
y encara no ha reparat
ab la prenda del meu cor.

Ah, infame!... Home dolent
que aixis lo meu pit desgarras!
Deu te lliure de mas garras!
No sé quin sant me detent!

(va á entrar al cuarto d'ell y se conté.)

Prudencia!... Ab calma esperem
la ocasió, que ja s'acosta;
Ygnasi, ó ma honra composta
deixas; ó aquí nos veurem.
_M'apar que sento... Sí á fe!

(se sent ruido en la habitació de D. Ygnasi.)

no convé encar presentarme;
desde aquí podré enterarme
y cuant convinguia eixire.

(entra en la 2ª porta de la dreta.)

Escena 7.

D. Ygnasi.—

(surt tot aforat en calsotets y estunyaspi
emborat ab un sobrellit, y un llum à la
má que deixa sobre la taula.)

Ay! Valgam Deu!.. será cert?..
Oh! no: no pot ser possible!..
es un somni!.. es increible!..
Tal vegada aquell cap vert
haurá volgut fé una broma!
Oh! aixó sí que no li passo!...

(crida.)

Munda!.. De rabia m'abrasso!..
Munda!.. - No haurá d'anà á Roma

per la penitencia, ai fé!
Semblant acció no 's perdona.
aquet dimontri de dona
se creu que tot li està bé!
Jo, que ja estaba adormit
y 'm sento... Ay Deu, quin fracàs!
un bulto que m xucla... l'nas.
Me desperto tot seguit,
encench prest la llumanera
y ai devobre dels llansols
'm trobo dant girabols
un... o una... no sé 'l qu'era!
Senyora Munda!..

(donant un crit fort.)

—

Escena 8.

D. Ygnasi, Munda.

Mun. Que hi ha?

Yg. (contemplantla cruzat de brassos.)

Munda!.. Munda! mirim bé!

Mun. (admirada.)

Ay, ay! que passa? que tè!

Yg. No vulga dissimulà!..
Vosté ha sigut n estich cert!

Mun. No l'entench! De que s'esclama?

Yg. No m'entén! Encara mama.

(acostantse à ella y dant un crit fort.)

Mun. Qui es el que mama, cap vert?

Yg. Ja pot treure desliguida

del meu cuarto...

Mun. Ja m'apura!

Que haig de treure?

Yg. La criatura!

Mun. Que 's prensa que só una dida?

Yg. Passi 'l que dich com cent sants.

Mun. Jo no faig de cobertora.

Yg. Ah, mal cor! No sent com plora!

(se sent un plo de criatura.)

Mun. A mi no 'm causan espants
los seus crits, y si 'm encent
li faré sabe ab qui tracta.

Yg. Y gosa encar!.

Mun. Vaya un acte!
Y aixó fa un home prudent?
Sort que tothom enterat

està qu'es un calavera!

Yg. Per Deu, que si 'm desespera...

Mun. Si ha faltat, purgui l'pecat.

Yg. Munda!..

(exasperat.)

Mun. Qui?

(plantantli cara.)

Yg. No 'm provoqui!..

Mun. Y aqui no vull embolichs!

Ja 's pot buscar...

Yg. Quins fatichs!

Mun. Jo no aguanto...

Yg. No m'irriti

que ja perdo la paciencia!

Mun. Fins la vergonya ha perdut.

Yg. A mi insults? Que s'ha cregut!

(agafantla pel vol.)

Mun. Per Deu! per Deu! Assistencia!

Escena 9.

Dits, D. Rafel.

(D. Ygnaci al veurel diposa à Munda)

Ra. Que son aquets crits! Que hi ha?

Mun. D. Ygnaci que 'l trastoca!

Yg. Calli, calli, cor de roca!
Ja se la pot ben mirá!..
aquesta dona infernal
ab un descaro inaudit,
dintre 'l meu cuarto... al meu llit...

Ra. Jesus!

(Sent un gesto de repugnancia)

Yg. Accio mes brutal!

Mun. Calli vino hi ha un conflicte.
Embustero!

(exasperada.)

Yg. Embaucadora!

Mun. Home dolent!

Yg. (à Rafel.)
Sent com plora?

Ra. Pero qui?

Yg. El cos del delicte.

Ra. No comprench res del que ha dit.

Yg. Crech que ben clà m'hi explicat:
aquesta dona ha posat
una criatura al meu llit.

Ra. Ja, ja, jà!

Yg. Que sen riu?

Ra. Home, donchs, que vol que fassi!..

Yg. Potsé vosté..

(com acudintli una idea.)

Ra. D. Ygnasi

tingui compte ab lo que diu!

Yg. No, no: ella ha estat.

Mun. Vagi al diable!

Ra. No moguin vibarri!

Mun. Oy tal!

Yg. De aquesta obra antimoral
jo no 'n vull ser responsable.

Mun. Jo tamproch, y ara mateix
vaig el sereno a crida.
Ell tractará d'indaga
d'ahont ha surtit.

Yg. Ni ha un feix.

Ra. No moguin mes sarracina
que si l'vehinat se'n entera...

Mun. Ay, Deu meu! quina quimera!

Ra. Això es que alguna vehina
à qui vosté ha fet l'amor...

(à D. Ygnasi.)

per lliurarse del desordre,
li ha endosat com carta d'ordre
y...

Yg. No's burli, per favor!

(se sent plorá la criatura, y D. Rafel
se dirigeix à Munda com indicantli
que vagi à consolarla.)

Ra. Munda... que plora!

Mun. Es possible
que un pare abandoni aixi...

(entra en la habitació d'Ygnasi.)

Escena 1o.

D. Ygnasi, D. Rafel.

Yg. Lo que ara 'm passa à n à mi
no sembla un cas increible?

(passejantse desesperat.)

Ra. Sosseguis y consideri
que cuant l'han dut aqui... sab?
hi haurà motiu.

Yg. No n'hi ha cap:
ho te entes?

Ra. Re, no s'alteri.

No Yg. Sembla impossible hi hagi gent
que sens temor ni reparo.

No. Faltin ab tan de descaro
à lo sisè manament!
Y encara no es aixó sol,
sino que tras del desli,
'ls donguin de baixa aixi,
sense saber si un 'ls vol.

Ra. (Pobre home! també ni ha un feix
d'aguantà aquets embolichs!)

Yg. Que dirán los meus amichs
cuan sabràn lo cas aquix?

No. Ells, que ja fa temps murmuran
de mi, sens sabé 'l perqué,
y hasta he sabut que al café
mes de cuatre ja asseguran
que jo en relacions estich
ab una viuda arrugada

que ha estat sis voltas casada
y a tots ls ha mort del pit.
Cuant sabrán que una criatura
en lo meu llit s ha trobat,
ja puch está preparat...
perque llavors.. qui ls detura!

Y el vehinat que veu cuant vinch,
y hasta observa cuant me n vaig,
exclamará sens empatx
per tot te deixo, ja t tinch.
Ja ja jà! No m farii viure!
Aixis! Durlissen encara
Sia la enhorabona!

(rient.)

Y ara?

Es un cas que es pot escriure.

Escena II.

Dits, Munda.

Mun. Ay, Senyo! Senyo! Senyo!

Yg. (Sols tu faltabas!) Que hi ha?

Mun. Entri à dintre que l veurá
S. Rafel: que guapeto!

Ra. Y diguim, es noy o noya?

Mun. Ell ho sabrá.

Yg. No se re.

Ra. Com no? Aixo si que está be!

Yg. Acabem tanta tramoya.
Deixintme sol.

Ra. Tot seguit.

Mun. Procuril aconsolá.

(anantsen.)

Yg. Senyora Munda, prou n'hi hà.
Ra. Per molts anys y bona nit.

(se'n van vient cada hu à la seva
habitació.)

Escena 12.

D. Ygnaci.

Si ha per surti de tino
de lo que'm passa à'n à mi.
Ves qui m'habia de di
que'm vinguès tant amohino.
Y ara com ho arreglo jo?
que'n faig d'aqueixa criatura!
Estich tentat si m'apura

de tirarlo per l balco.
Y jo haig de purgà... mal llamp
aixis las faltas agenas?..
Està vist, Deu dóna penas
al que fuig de feina y fam.
No sé quin sant me dete!...
Ay! Si ara se'm presentaba
sa mare aqui... l'aufegaba!

Escena 19.

D. Ygnasi, Breseta.

Tre. (adelantantse ab molta calma.)

D. Ygnaci, aqui la te.

Yg. (al veurerla queda sorpres sens
sabé que dí.)

Ay!... Valgam S. Donisaci!
Tu, Teresa, d'hon surts ara?

Te. No demanaba la mare?

Aqui la tè D. Ygnasi.

Yg. Bona pasterada hem feta'!
Digas, per hont has entrat?

Te. Per la porta.

Yg. Si es tancat.

Te. No Oh! ja tinch clau!
D'hont l'has treta?

Yg. Aixo à vosté no li importa.

Te. Com! Resposta mes estranya...
No sab que també s'espanya
cuant se vol obri una porta?

Yg. No entench...

(Sentin l'devantet.)

Ire. Ah! vol dí que no?

Yg. Teseta, ni una paraula.

Ire. No vulga fé tant lo maula.
Recorda certa ocasió
que estant jo tancada á casa,
jens sabé per hont via entrat
me'l vaig troba al meu costat?
Lo pensarhi sols m'abrasa!

Yg. Si no t'esplicas mes clá
ignoro lo que vols... Yg....

Ire. Ygnasi, vinch á resigir
tot lo que'm vares jurá.

Yg. Dimpleta!... ab juramentb creus?.
Fuig d'aqui, no siguis plaga.

Ire. Ygnasi, qui honrat, honrada
y vinch á cobrá l'que'm deus.

Yg. Jo no dech res á ningú
y acabem.

Tre. Y mega encara!...
Ves, miratelhi la cara!

Yg. No os vull veure ni á ell
ni á tu.

Tre. Grandissim poca vergonya!
y aixi ta sang despreciar?

Yg. Jo no m'hi sangrat já dias.

Tre. Jo 't sangraré, vell carronya'!..

(amenassantlo ab una cadira.)

Yg. Treta, tinguem la festa
en pau; soch á casa meva!

Tre. Donchs posa al meu honor treba
y la cosa queda llesta.

Yg. No 't cansis, no ho lograrás.

Fe. Es à dir que estàs resolt?

Yg. Sí, desitjo viurer sol.
Ja prou prendre 'l bordegas
y aneusen al botavant!

Fe. (suplicant.)
Ygnaci, per Deu, clemencia!

Yg. No m'apuris la paciencia.

Fe. No Al menos passam un tant.

Yg. No, filla, no estich per gastos.
Com las cosas van tan bé!

Fe. Y donchs, com ho tinch de fé?

Yg. Que 't diré jo? Vénte 'ls trastos.

Fe. (Veyam si tocantli 'l cor
logro enternirlo: à proba.)
Sobre fill meu! ¡que farà
si dema sa mare 's mort!

Abandonat de tothom
sens que ningú 'l compadeixi,
no estranyis que maleheixi
al que li ha negat son nom.
Trist, sens familia y perdut,
mentres tot te sobrara,
ell tal volta 's trovara
sens recurs, falt de salut.
Y tu, cuant la edat te pesi
y 't vegis aislat y sol
moriràs sense consol
ni ningú que per tu resi.

Yg. Noya, may acabaràs,
ja estich cansat de sermo.

Tre. Que no tens cor?

Yg. Que ho sé yo!

Ves ara á'n á que teu nas!

Ze. Es á dir que ni á la bona
puch convencer?

Yg. No, está dit:
y enllesteix qu'haig d'anà 'l llit
y aixó dura massa estona.

Ze. Donchs ja te n'hi pots anar
perque jo d'aqui no 'n moch.

(sentantse.)

Yg. (agafantla pel brat expaventat.)
Si no fos prudent com soch...

Ze. Viam, arribam á tocar.

Yg. Ze n'iràs si 's plau per forsa.

Ze. A mi per forsa! Ximplet!

Yg. Es. que estich en lo meu dret.

Ze. Per xo vinch, per fértel torsa.

Deixa'm are 't faré saber
ab aquí tractas, babau;
lo que no has volgut fé en prau
per forsa t'ho faré fer.
Ja que la promesa 'm negas
que 'm vas dá de casament...

Yg. No me 'n recordo.

Tre. Corrent;

per això no hem d'armá bregas.

N. Vull una indemnisació
per criá 'l noy y darli ofici.

Yg. Mira, porta 'l al Hospici
que allí 'l crian com il faut.

Tre. Això já passa de mida!
Ynfame!

(cridant.)

Yg. Calla!

Zre. Villa!..

Yg. No cridis.

Zre. Jo vull crida';
ho tens entes?

Yg. Bueno, crida';
esbraváu d'una vegada.

Zre. (comensantlo ab las utisoras.)
T'haig d'arrabassa' las tripas.

Yg. Bruta, que si m'empipas!..
(agafant una cadira que li servia de
las embestidas de ella, para cubrirse. Al
mateix temps surt Munda per el fon
esquerra.)

Mun. Que 's riya tarrabaltada!

Escena 14.

Dits, Munda, Nasel.

Ze. Aquet pillo!

(la ira Munda la conté.)

Ra. (contenint à D. Ygnaci.)

D. Ygnaci!..

Que passa aqui? que's aixo!..

Yg. (à Nasel que l'aguanta.)

Deixim ana!

Ze. (à Munda.)

No 'm continga!

Ra. Pero que tè?

Yg. Estich furios!

Mun. Vamos, calma!

Ra. Jo llegarse.

Mun. Y voste' m fará 'l favor
de dirme 'l que vol?

Fre. Senyora,
perdoni si un albors
aquí he vingut á promoure.
Vinch á ecsigir al senyó
que repari...

Mun. Ah! ya comprench!
Voste es la mare del noy.

Fre. Sí senyora.

Mun. Y D. Ygnaci
es el pare!...

Fre. Ah! traidorot!

Ra. Bé, D. Ygnaci, molt bé.
[no ha fingut mal gust] A,

Yg. Jo 't toch!
acabinme de empijà;
vostes faltaban tan sols.
Mun. Mira, 'l tunante!... y volia...
Mireus, mireus 'l vellot!
Yg. Senyora Munda, cuidado..
Mun. Y bé, home!
Yg. (estirantse.)
A poch à poch
(se sent plorà una criatura.)
Ra. Pobret! No senten com plora?
Fe. Ay! 'l fill meu del meu cor!
Mun. Entrem dins à consolarlo.
(apart à D. Rafel.
Vegi si convencel pot.
(se van tots dos al cuarto de D. Ygnasi.)

Escena 15.

Ygnaci, Nasel.

Yg. Si no anei aixi com vaig
tocata 'l dos.

Na. Molt mal fet:
l'home que tè 'l cor honrat
y noble los sentiments
cuant fa un mal deu repararlo.

Yg. Anguia compte, D. Nasel
ab lo que diu.

Na. Vamos home;
si ab la cara li conech
que tè culpa.

Yg. Aixo ja ei massa.

Tothom contra mi!

Ra. Si 's veu!

Yg. Las aparicias enganyan.
Jo may cap falta he comes
ni tinch res que reproxarme.

Ra. Oh! no digui aixó, per Deu!

Yg. Puch dirho, prerque es aixis.

Ra. Qui es el que en lo front sere
y tranquil lo cor pot dir,
jo de culpa estich ecsent?
Pero detras de la culpa
la conciencia luego vé,
que nit y dia 'ns acosa
si 'l mal fet no reparem.

Yg. Deixis de filosofias
y donquim un bon concell.

Si j trobaba en lo meu cas
que faria ara vosté?

Ra. Si es honrada...

Yg. Ella bé ho diu:

pero com del dit al fet...

Ra. Si es que está tan poch segú
No allavoras no he dit res.

Yg. No, no vull dir jo... A mi 'm sembla
que es de bons antecedents.

Ra. Donchs endevant, pit y fora;
si 'l que menos y 'l que mes
tots hi hem de caure..

Yg. Es veritat.

Ra. Tots al fi cumplir debem
aquell precepte divi,
que als nostres pares primers

imposà Deu al crearlos.

Yg. Això si que no ho entench.
Quin precepte?

Ra. Home, no 'l sap?
"Creseu y multipliqueu."

Yg. Alli dintre té la proba
de que jo l'he ben complert.

Ra. Ah, traidó! per fi confessa.

Yg. No, jo no he confessat res.

Ra. Es inutil el negarho...
_Ara falta solament..

Yg. Que falta?

Ra. Llegitimarlo.

Yg. Jo...

(ab repugnancia no acabant de
decidir)

Ra. Dupta encara?

Yg. (Jent un esforç.)
Ho faré.

Escena 16.
Dits, Señora Munda, Treseta
y la Criatura.

Mun. D. Rafel, miris que hermos!
(ensenyantli la criatura.)

Ra. Si que es maco!
(Jentli festas.)
Chist!... Titet!...

Tre. Ygnaci!...
(Treseta s'acosta à D. Ygnaci que
està tot capficat.)

Ra. Fotre angelet!
Fe. Tein compassió de tots dos!
Yg. Mo'hi convinch.

Prev.

(abrassantla.)

Mun. Aipiz si encara
li servirà de consol.
Yg. Mo'has agafat ben bé al vol.
Fe. Y tu á mi ans de vulada.
Yg. Jo hi estat 'l desgraciat
Fe. Jo hi estat la desgraciada!
Yg. Ditxosa calaverada!
Mo'haurás ben escarmentat.
Mun. Ygnaci no siga plaga
Ra. Y donqui satisfaccio...
A'n á qui!
Yg. No hi pensa....
Ra.

Yg.

Bo!

(S'adelanta ab la criatura en braços
y despres de pensà un moment, diu
presentat la criatura al publich.)
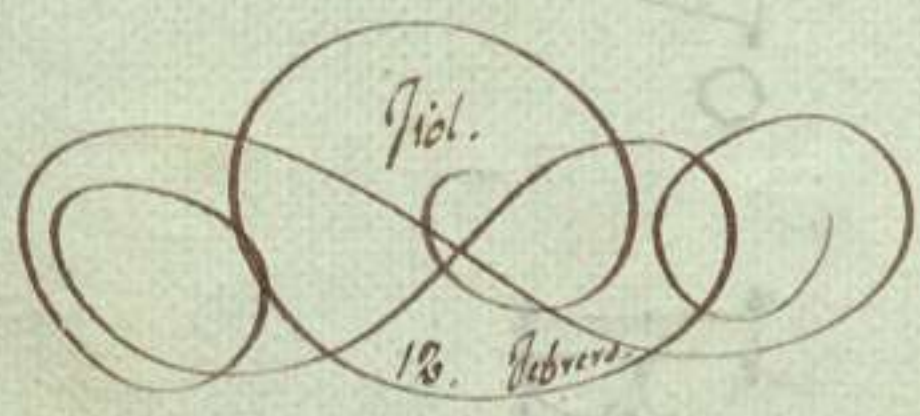
Ja ho veuhen, qui trenca, paga!